

Bouwstenen voor een Richtlijn leerlingen en personeel veilig op school

Aanleiding

De vraag naar voorzieningen voor leerlingen op school neemt toe:

- Voor kwetsbare leerlingen (zie de brieven van het kabinet van 20 maart en 3 april);
- Voor schoolexamens die niet op afstand kunnen plaatsvinden;
- Voor een scenario bij een (gedeeltelijke) opstart van het onderwijs (de anderhalve meter als de nieuwe norm)

Veiligheid van personeel en leerlingen staat voorop.

RIVM-richtlijnen worden altijd opgevolgd.

Wij willen onze verantwoordelijkheid hierin nemen, vanwege het brede maatschappelijke belang en de belangen van leerlingen en hun ouders. Extra aandacht geven wij aan leraren, onderwijsondersteuners en schoolleiders / directieleden. Zonder hun medewerking en vertrouwen is er geen aanbod mogelijk. Oplossingen en maatregelen moeten daarom bij alle belanghebbenden op voldoende draagvlak kunnen rekenen. Daarbij kunnen landelijke richtlijnen helpen. Landelijke richtlijnen moeten wel rekening houden verschillen tussen scholen. Verschillen in schoolgrootte, locatie, leerling populatie, schoolprestaties enz. Daarom zal iedere school ook maatwerk moeten leveren.

Het Aanbod

Het aanbod betreft de mogelijkheden die de school heeft qua mensen, ruimte en middelen.

Bij het bepalen van het aanbod qua mensen moet rekening gehouden:

- de totale formatie
- mogelijke gaten in formatie, bijvoorbeeld vanwege openstaande vacatures
- de mensen die niet inzetbaar zijn vanwege ziekte
- de mensen die niet of slechts gedeeltelijk inzetbaar zijn, omdat ze bijvoorbeeld bezig zijn met het organiseren of verzorgen van afstandsleren.
- de bevoegdheden van de beschikbare mensen, of ten minste hun kennis en vaardigheden.
- de werkdruk/ belastbaarheid van de beschikbare en geschikte mensen
- de mogelijke beschikbaarheid van geschikte vrijwilligers.

Ruimte zal er meestal wel zijn, maar de vraag is hoeveel leerlingen er in één ruimte kunnen, gezien de richtlijn om anderhalve meter afstand van elkaar te houden. Dat bepaalt (mede) de omvang van de groepen, en dus ook het benodigde aantal personeelsleden.

In de school zullen ook zaken beschikbaar moeten zijn die de RIVM adviseert, bijvoorbeeld desinfecterende middelen en adequate schoonmaakvoorzieningen. Daarnaast zal de school in staat moeten zijn om de hygiëne-richtlijnen na te leven (zie: <https://www.rivm.nl/hygienerichtlijnen/basisscholen>). Zie hieronder.

Medezeggenschap

Uiteindelijk moeten vraag en aanbod bij elkaar komen. En dat is maatwerk. Iedere school moet keuzes maken die passen bij de eigen situatie. Daarbij is draagvlak cruciaal. Hier komt de (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraad waarin ouders, leerlingen en personeel zijn vertegenwoordigd, in beeld. De (g)mr is overigens niet alleen van belang voor het draagvlak, maar de (g)mr heeft in dit kader ook relevante formele instemmingsrechten. Vanwege de bijzondere situatie waarin we ons bevinden, vinden wij het gerechtvaardigd dat de medezeggenschapsraad in dit geval afziet van de wettelijke termijnen die gelden bij een instemmingsverzoek en snel tot een besluit komt.

Samen met de (g)mr moet worden bepaald:

1. Welke inspanningen kunnen wij gezien de bovenstaande ontwikkelingen met elkaar leveren?
2. Hoeveel leerlingen kunnen wij (dus) maximaal onderwijs bieden?
3. Kunnen we dat aantal (dus) aan?
4. Als we dat niet aan kunnen, moeten we dan misschien leerlingen spreiden over de week? Of moeten we (ook) de aanvangstijdstippen spreiden? En wat doen we als we dat (dan nog) niet aankunnen?
5. Kunnen we (dan) nog meer leerlingen verantwoord onderwijs aanbieden?
6. Is er samenwerking met andere scholen of kinderopvang mogelijk?
7. Hoe geven wij vorm aan de landelijke richtlijnen (zie hieronder)?
8. Gaan we controleren of leerlingen, gezien de RIVW-richtlijn wel naar school mogen, en hoe dan?
9. Hebben we extra huisregels nodig?
10. Hoe communiceren we dit alles naar de ouders en de leerlingen?

En ten slotte: hebben we nu de veiligheid van personeel en leerlingen (voldoende) gegarandeerd of is daar nog meer voor nodig?

Concrete maatregelen

Praktische gezondheids- en veiligheidsvoorwaarden als de school weer (gedeeltelijk) opengaat.

Vooraf: Als het gaat om een veilige en gezonde leer- en werkomgeving ligt de wettelijke verantwoordelijkheid bij de werkgever. Vanuit de Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet) is de werkgever verplicht om, ook tijdens crises als deze, de risico's voor de gezondheid van diens werknemers goed in kaart te brengen, en alle noodzakelijke maatregelen te treffen. Daarbij hoort ook de verplichting om rekening te houden met kwetsbare groepen personeel (leeftijd, gezondheid). Als vakbond willen wij graag meedenken.

Vooraf: Tijdens deze crises komen bestaande maatschappelijke problemen in extra hevigheid naar voren. Bijvoorbeeld huiselijk geweld, verschillen in deelname aan -, en profijt hebben van onderwijs, maar ook ernstige personeelstekorten zoals in het onderwijs en de zorg.

RIVM-Richtlijnen

DE RIVM-richtlijnen zijn leidend. Dat betekent:

- we houden anderhalve meter afstand van elkaar
- we wassen onze handen vaak en goed
- we hoesten in onze elleboog
- we zitten niet aan ons gezicht
- we blijven thuis als we, of iemand uit ons gezin, klachten hebben.

De RIVM-richtlijnen schrijven ook hygiënemaatregelen voor. Dat betekent dat op school beschikbaar is:

- desinfecterende handgel
- zeep
- papieren handdoekjes
- oppervlaktespays, en
- is de schoonmaak op orde

Hoe kan je voldoen aan deze RIVM-richtlijnen?

Anderhalve meter afstand houden

Je moet in ieder geval onderscheid maken tussen de situatie in een klaslokaal of praktijklokaal en de situatie op de gangen, bij binnenkomst en vertrek, tussen de lessen en in de pauzes.

a. In klaslokaal of praktijklokaal.

Voor een afstand van anderhalve meter heb je een cirkel nodig van net iets meer dan 7 m². Een cirkel rekt lastig. In supermarkten wordt gerekend met 10 m² per klant. In een lokaal van 7 bij 9 meter (= 63 m²) kunnen dus volgens die 7 m²-norm, net geen 8 leerlingen plus een leerkracht. Bij een 10 m²-norm is dat 5 leerlingen plus een leerkracht.

Voor een groep van 24 – 25 leerlingen heb je dus bij deze lokaaloppervlakte ongeveer vier lokalen en vier leraren nodig. Dat betekent een maximale groeps grootte van 5 tot 8 leerlingen. Dat zal in de praktijk betekenen dat een school in deze situatie maximaal ongeveer 20 tot 25% van het normale aantal leerlingen kan huisvesten. Voorwaarde is dat daar voldoende personeelsformatie voor is. Dit percentage kan natuurlijk omhoog worden gebracht indien leerlingen slechts een deel van de week naar school gaan. Bij een halve schoolweek per leerling kan het dubbele aantal naar school.

b. Op de gang.

Anderhalve meter afstand in acht nemen op de gang is in normale omstandigheden geen realistische verwachting. Je kan het verkeer op de gang in de tijd spreiden, klas voor klas, groepje voor groepje,

ganzenpas (indianenkolonne) met anderhalve meter tussenruimte. Ook hierbij geldt dat het alleen kans van slagen heeft als de groepen niet te groot zijn. En bij voldoende toezicht en begeleiding. In de situaties waarin klassen of groepen op een dag les krijgen in verschillende lokalen, kan ervoor gekozen worden om niet de leerlingen van lokaal te laten wisselen, maar de leerkracht.

c. Bij aankomst en vertrek.

Anderhalve meter afstand in acht nemen is bij aankomst en vertrek niet of nauwelijks realistisch. Ook niet bij een groeps grootte van 5 tot 8 leerlingen. Ook hierbij is spreiding mogelijk. Natuurlijk. Verschillende aanvangstijden en vertrektijden is een mogelijkheid. In de fietsenstalling zal aankomst, stallen en vertrek niet te organiseren zijn, tenzij de leerlingen één voor één hun fiets wegzetten en weer ophalen, maar dan moeten de wachtenden ook anderhalve meter afstand bewaren.

d. In pauzes

In pauzes zal in kantines en op speelplaatsen de norm van anderhalve meter niet te gebruiken zijn, en zeker niet te handhaven. Spreiding helpt hier onvoldoende. Leerlingen zullen in hun lokaal moeten blijven, onder toezicht.

Aan deze RIVM-norm kan een school redelijkerwijs alleen voldoen als er wordt gewerkt met groepen van maximaal 5 tot 8 leerlingen, onder de voorwaarde dat er voldoende personeel beschikbaar is.

De richtlijnen handen wassen, in de elleboog hoesten, niet aan het gezicht zitten kunnen in met de leerlingen worden uitgelegd en afgesproken. Tekst op het bord. Pamfletten in de school. Informatie/ instructie ook aan de ouders. Handhaven is lastig maar cruciaal. Een mogelijkheid is om hier ook de leerlingen zelf bij te betrekken. Wellicht is het al dan niet herhaald en/of al dan niet opzettelijk overtreden van deze norm een (aangekondigde) reden voor al dan niet tijdelijk verwijdering van school. Dat zal dan misschien bij de leerplichtambtenaar gemeld moeten worden. Deze sanctie kan een ongewenst bijeffect hebben als leerlingen verwijderd willen worden.

We blijven thuis als we, of iemand uit ons gezin, klachten heeft

Dit is in theorie de beste richtlijn, omdat als iedereen zich hier aan houdt de kans op besmetting al een stuk kleiner is. Bovendien mag verondersteld worden dat iedereen deze richtlijn kent en zich er aan houdt. Er zullen echter uitzonderingen zijn. Mensen kunnen (erg) lichte klachten als onschuldig beschouwen. Mensen kunnen om verschillende (goede en slechte) redenen erg graag willen dat hun kind naar school gaat en zichzelf daarom de vrijheid geven om hier 'soepel' mee om te gaan.

Het is daarom van belang om na te denken over de vraag in of en hoe de school de naleving van deze richtlijn moet bewaken vanuit het belang van zowel de (andere) leerlingen als het personeel.

Dat zou bijvoorbeeld kunnen door:

- Alle ouders die leerlingen naar school laten gaan tekenen vooraf een verklaring dat noch de leerling, noch één van de gezinsleden klachten heeft, en dat wanneer die klachten optreden ze de betreffende leerling onmiddellijk thuishouden. Eventueel zelf met een sanctiebepaling.
- In navolging van de KLM zou bij iedere leerling bij binnenkomst met behulp van een oothermometer op koorts gecontroleerd kunnen worden.
- Bij twijfel kan een leerling direct naar huis gestuurd worden (ouders informeren) en/of een doktersverklaring geëist worden.

De RIVM-richtlijnen op het gebied van hygiënemaatregelen

Het opvolgen van deze richtlijnen zou geen probleem moeten zijn. Die taak moet wel ergens (bij iemand) belegd worden. Aanschaf, bijvullen, controle op voldoende voorraad. Maar ook heldere afspraken over (extra) schoonmaak. Waarschijnlijk zelfs meerdere keren per dag.

Het zou ook goed zijn als er duidelijkheid zou komen over de vraag in hoeverre het virus overleeft op boeken/leermiddelen/toetspapier e.d.

Personeel, al dan niet met een zwakke gezondheid

Er moet verantwoord omgegaan worden met de inzet van personeel. Al voordat de crises uitbrak was er sprake van een zeer hoge werkdruk. Daarbij komt nu extra zorg en stress vanwege de angst om zelf het virus op te lopen en de gevoelde noodzaak om op stel en sprong allerlei voorzieningen voor (kwetsbare) leerlingen te treffen. Bij het nadenken over een verantwoorde inzet van personeel moet in ieder geval rekening gehouden worden met personeel dat lesgeeft (aan kleine groepen) en dat dus niet tegelijkertijd afstandsonderwijs kan verzorgen, en met personeel met zorg voor kinderen/mantelzorg.

En natuurlijk moeten er heldere afspraken worden gemaakt of -, en in welke situaties een werknemer | die zelf een kwetsbare gezondheid heeft, of samenwoont met gezinsleden met kwetsbare gezondheid, in deze periode inzetbaar is in de school. In beginsel moeten deze mensen vrijgesteld worden van contacturen.

Communicatie

Communicatie is erg belangrijk. Naar personeel, leerlingen en ouders. Voor iedereen moet duidelijk zijn wat de mogelijkheden zijn, wie waar voor in aanmerking komt, onder welke condities, en wat er gebeurt indien afspraken en richtlijnen niet worden opgevolgd.

AOb / CNV Onderwijs / FvOv - 9 april 2020